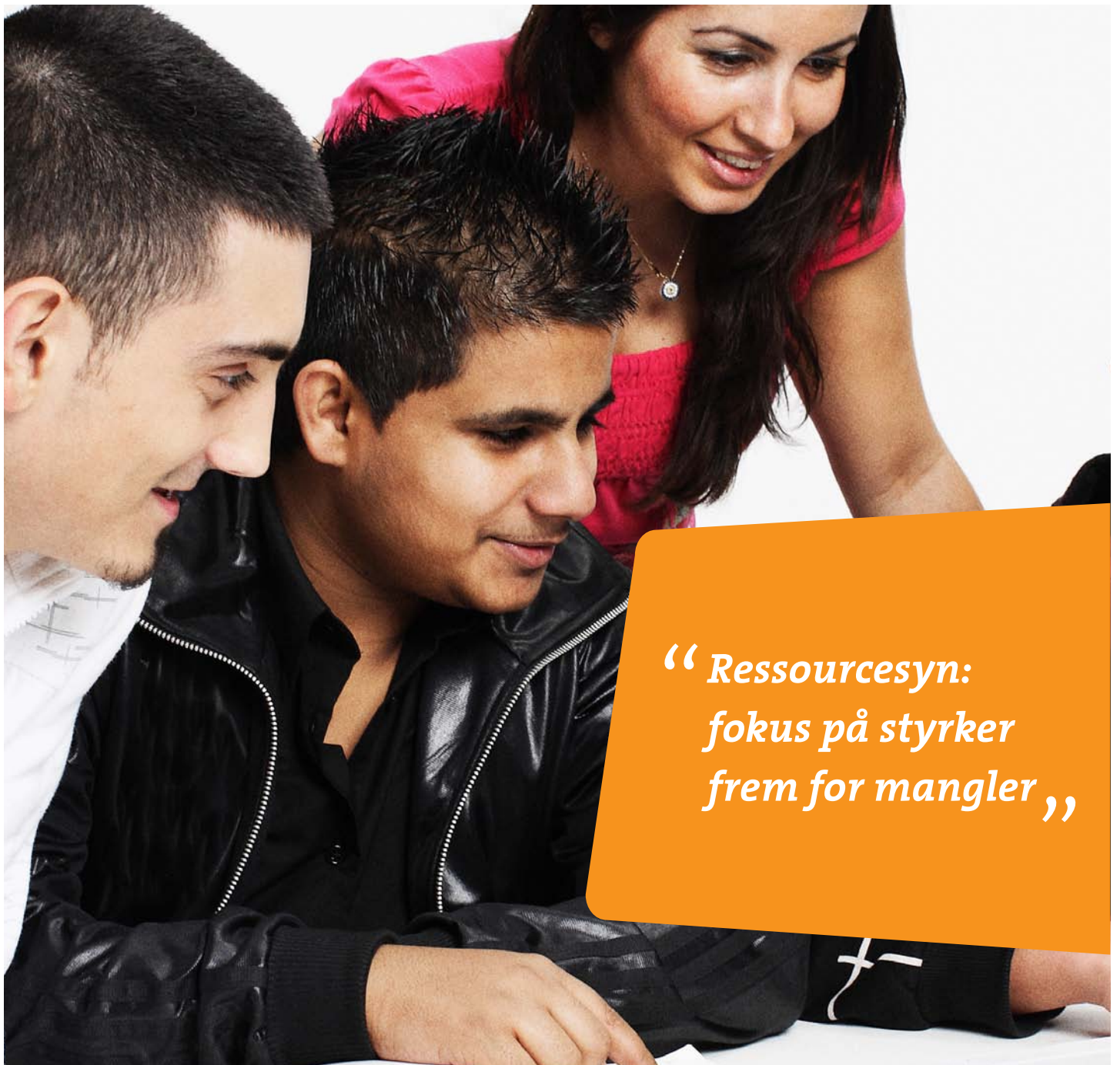

BLIK FOR RESSOURCER

– inspiration til UU-vejledere

*“Ressourcesyn:
fokus på styrker
frem for mangler”*

LÆSEVEJLEDNING

Hæftet indgår i hæfteserien
BLIK FOR RESSOURCER

BLIK FOR RESSOURCER
– inspiration til lærere i 0.-6. klasse

BLIK FOR RESSOURCER
– inspiration til lærere i 7.-10. klasse

BLIK FOR RESSOURCER
– inspiration til undervisere på EUD

BLIK FOR RESSOURCER
– inspiration til UU-vejledere

BLIK FOR RESSOURCER
– teori og metode

[A-Å]

Henviser til, at du kan læse mere i det leksikale afsnit i **BLIK FOR RESSOURCER** – Teori og metode.

KOLOFON

UDGIVER

Fastholdelseskaravanen¹,
Tosprogs-Taskforcen²
Uddannelsesstyrelsens
vejledningskontor
2011

FORFATTERE

UU København:
Anne Stoustrup Therkildsen
Karina Meinecke
Anita Kedia

REDIGERET AF

Anne Stoustrup Therkildsen
Karina Meinecke

CEFU og ALS Research har ydet
redaktionel sparring på hæftet.

Journalistisk redigering
og bearbejdning:
Journalist Monica C. Madsen

DESIGN OG LAYOUT

Umloud Untd

ISBN-NUMMER

978-87-92701-29-9
978-87-92701-30-5 (elektronisk)

Hæftet kan downloades på:
www.fastholdelseskaravanen.dk
[www.tosprogstaskforce.dk/
blikforressourcer.aspx](http://www.tosprogstaskforce.dk/blikforressourcer.aspx)

-
1. Fastholdelseskaravanen er et samarbejde mellem Undervisningsministeriet og Integrationsministeriet samt en selvstændig del af Brug for alle unge. Projektet er støttet af den Europæiske Socialfond.
 2. Tosprogs-Taskforcen hører under Uddannelsesstyrelsen og er et samarbejde mellem Undervisningsministeriet og Integrationsministeriet.

INDHOLD

- 5** **INDLEDNING: BLIK FOR RESSOURCER**
i UU-vejledningen **KAP. 1**
- 8** **TEMA: ARBEJD MED DIN FORSTÅELSE**
Positive forventninger til alle unge **KAP. 2**
- 10** **CASE: UU KØBENHAVN**
En øjenåbner for vejlederen
- 12** **KOM GODT I GANG**
- 14** **TEMA: UDVIDEDE VEJLEDNINGSFORLØB**
Når særligt tilrettelagte kurser gør en forskel **KAP. 3**
- 16** **CASE: FASTHOLDELSESKARAVANEN**
Intensive vejledningsforløb
- 18** **CASE: TOSPROGSKURSER I TÅRNBY**
Når virksomhedsbesøg giver selvværd
- 20** **KOM GODT I GANG**
- 22** **TEMA: TAG FAT I DRØMMENE**
Udfold fremtidsmuligheder **KAP. 4**
- 24** **CASE: UU ÅRHUS**
Drømmesnak som indgang til den unge
- 26** **KOM GODT I GANG**
- 28** **TEMA: SMART STARS**
Et resourcesyn på lokalområdet **KAP. 5**
- 30** **CASE: UU KØBENHAVN**
Høje forventninger betaler sig
- 32** **KOM GODT I GANG**
- 34** **TEMA: REKVISITTER I VEJLEDNINGEN**
Tag højde for sproglige forudsætninger **KAP. 6**
- 36** **CASE: UU ODENSE**
Legoklodser og fotos giver indsigt
- 38** **KOM GODT I GANG**
- 40** **TEMA: LØSNINGSFOKUSERET DIALOGVÆRKTØJ**
Elevens syn på sin faglige udvikling og trivsel **KAP. 7**
- 42** **CASE: UU KØBENHAVN**
Fokus på elevens oplevelse
- 44** **KOM GODT I GANG**
- 46** **TAK TIL**

BLIK FOR RESSOURCER

– teori- og metodehæfte

BLIK FOR RESSOURCER

– inspiration til undervisere på EUD

BLIK FOR RESSOURCER

– inspiration til UU-vejledere

BLIK FOR RESSOURCER

– inspiration til lærere i 7.-10. klasse

BLIK FOR RESSOURCER

– inspiration til lærere i 0.-6. klasse

“ Ressource
fokus på
frem for

“ Resourcesyn:
fokus på styrker
frem for mangler ,,

BLIK FOR RESSOURCER

i vejledningen

Hvordan kan vejlederen tage udgangspunkt i de unges ressourcer? Hvad kan vi gøre for at en mangfoldig ungegruppes ressourcer og kompetencer i højere grad kommer i spil, så de unge bliver parate til at vælge og gennemføre en ungdomsuddannelse? Det kommer dette hæfte med en række bud på.

Alle de metoder, du kan læse om på de følgende sider, tager afsæt i et anerkendende, ressourceorienteret syn på unge. Der er mange måder at skabe en god vejledning på, og de eksempler du kan læse om i dette hæfte er ment som inspiration.

Det overordnede mål med metoderne er at skabe opmærksomhed på lærere og vejlederes ubevidste forforståelser og den mangfoldige ungegruppes usynlige lager af ressourcer.

Du kan bruge de forskellige strategier og værktøjer i vejledningen til at tydeliggøre og aktivere unges ressourcer, så de bliver mere bevidste om deres ressourcer, deres mål og om, hvordan de realiserer dem. Det giver dem et større indblik i egne muligheder og kan være med til at styrke deres motivation og læring.

Hæftet er en del af en serie på i alt fem hæfter: Et fælles teori- og metodehæfte og fire inspirationshæfter til henholdsvis lærere i 0. – 6. klasse, lærere i 7. – 10. klasse, undervisere på erhvervsuddannelser og UU-vejledere.

De fire inspirationshæfter viser eksempler på, hvordan metoderne synliggør og aktiverer unges ressourcer. Teori- og metodehæftet giver et større indblik i metodernes teoretiske fundament og implementeringen af dem.

Tanken er ikke, at læseren nødvendigvis skal tage alle metoderne til sig, men at man vurderer, hvilke tilgange der kan være gavnlige i forhold til ens egne unge og praksis. Mange af casene og de gode råd vil ofte kunne bruges i forhold til andre målgrupper end det hæfte, hvor eksemplet er sat i. Derfor kan både lærere og vejledere finde inspiration i alle hæfter.

BAGGRUND: ET UBEVIDST MANGELSYN

Hæfteserien er blevet til i et samarbejde mellem Integrationsministeriets og Undervisningsministeriets projekt *Fastholdelseskaravanen*, Uddannelsesstyrelsens *Tosprogs-Taskforce* og Uddannelsesstyrelsens vejledningskontor.

Formålet med hæfterne er at give lærere og vejledere redskaber til at møde tosprogede elever med et resourcesyn. Derfor

vil hæfteserien give konkrete redskaber og eksempler på, hvordan man i undervisningen kan forbedre de tosprogede elevers faglige niveau, sociale trivsel og relationer.

I regeringens handlingsplan om ligebehandling og respekt for den enkelte uanset race eller etnisk oprindelse fra 2010 fremgår det, at en lærers forventninger til en elevs faglige præstationer påvirker den læring og de præstationer, som eleven opnår. Det viser flere internationale og danske studier.

Megen forskning tyder på, at vejledernes forventninger til unge i vejledningsarbejdet også er med til at præge, hvordan den unge ser sig selv og sine egne muligheder for at realisere sine drømme om uddannelse og job. F.eks. kan man på grund af forforståelse omkring køn og forskellige etniske kulturer have bestemte, ubevidste forventninger til den enkelte unges faglige og sociale evner. Forventninger, der kan påvirke den unges eget syn på, hvilke muligheder han eller hun ser for fremtiden.

FOKUS PÅ RESSOURCER

Målet med alle metoderne i dette hæfte er derfor at skabe en åben og ressourceorienteret tilgang til den mangfoldige ungegruppes personlige potentialer og kompetencer. På den måde kan vi udvide synsfeltet med et skarpere fokus på de unges styrker og ressourcer. Medtænker vi hinandens forskellige ressourcer og referencerammer, fremmer vi den gode kommunikation i vejledningen.

Metoderne kan være med til at skabe trygge, anerkendende platforme for vejledningsarbejdet, hvor vejledere bakker op om de unge: Mennesker vokser, når de bliver mødt med positive forventninger til deres person og potentialer. Og lægger vi vægt på at finde de områder, hvor de unge kan videreudvikle sig, vil de i højere grad opleve følelsen af at kunne mestre deres liv. Det motiverer dem til at lære mere. Derfor er der behov for tillidsfulde relationer med lyttende, anerkendende voksne, som er opmærksomme og handler rettidigt, hvis den unge befinder sig i en udsat situation. Her kan vejlederen være med til at gøre en forskel.

“ Ressource: Mængde af materialer, midler, råstoffer, fysiske eller psykiske kræfter el.lign. der i et vist omfang er til rådighed, besiddes eller kan udnyttes ”

HÆFTETS INDHOLD

Hvert kapitel introducerer en metode eller strategi og de erfaringer, som UU-vejledere landet over har med at bruge metoderne og strategierne i hverdagen.

- **Positive forventninger til alle unge.** Her kan du læse om, hvordan du kan sikre, at du møder alle unge åbent, ligeværdigt og ressourceorienteret, hvis du arbejder med dine forforståelser.
- **Udvidede vejledningsforløb.** Her kan du læse om, hvordan et intensivt vejledningsforløb kan give unge bedre forudsætninger for at træffe et kvalificeret ungdomsuddannelsesvalg.
- **Tag fat i drømmene.** Her kan du læse om, hvordan du kan tage afsæt i den unges drømme og dermed åbne for en dialog om de konkrete skridt, den unge skal tage for at nå sine mål herunder, hvad der skal til for at nå sit uddannelsesønske.
- **Et ressourcensyn på lokalområdet.** Her kan du læse om, hvordan et samarbejde med lokale arbejdspladser kan gøre både dig, de unge selv og deres lærere mere bevidste om deres ressourcer og kompetencer.
- **Rekvisitter i vejledningen.** Her kan du læse om, hvordan du kan bruge billeder, legoklodser og andre rekvisitter til at anskueliggøre vanskelige begreber for unge og forældre med begrænset forudsætning for at forstå dansk. På den måde kan du være med til at sikre, at de får den nødvendige viden til at orientere sig i uddannelsessystemet.
- **Elevens syn på sin faglige udvikling og trivsel.** Her kan du læse om, hvordan du kan bruge dialogværktøjet til at skabe en ressourceorienteret, anerkendende og motiverende vejledningssamtale.

Metoderne og strategierne belyses ved hjælp af:

- En række spørgsmål til din egen praksis, som du indledningsvis kan reflektere over.
- En introduktion til metoden og strategien samt inspiration til litteratur og hjemmesider, hvor du kan få flere oplysninger og mere inspiration.
- En case med eksempel fra et UU-center eller en UU-vejleder.
- En række gode råd fra vejlederen.
- Eksempler på konkrete værktøjer, som du kan bruge i forbindelse med de temaer, man arbejder med i casen.

Du kan læse mere om implementeringen af de enkelte metoder i teori- og metodehæftet. I teori- og metodehæftet finder du også en litteraturliste for hele hæfteserien. ■

I kapitel 2 kan du læse om:

- Konkrete bud på, hvordan du kan arbejde med dine forforståelser, så de ikke begrænser synet på den unge og hans eller hendes ressourcer.
- Hvordan det kan være en øjenåbner at arbejde med sine forforståelser – særligt i mødet med unge, hvis verden du ikke umiddelbart forstår, og hvis livsbetingelser du ikke kender tilstrækkeligt til.
- Et konkret værktøj til at arbejde med sine forforståelser.

ARBEJD MED DIN FORFORSTÅELSE

Positive forventninger til alle unge

Arbejder man med sine forforståelser, kan man åbne op for et nyt og anderledes syn på vejledningssituationen og de unges ressourcer. Det er med til at sikre, at man kan møde alle unge åbent og ligeværdigt.

Vi handler altid ud fra vore forforståelser – bevidst eller ubevidst. Vore forforståelser påvirker den måde, vi ser og møder vores omverden på.

Forforståelser er ikke i sig selv negativt, men de er vigtige at være bevidste om, så man ikke ubevidst lader sig styre af dem. Det er vigtigt at nuancere de forestillinger, man har om den unge, så de unge ikke placeres i en generel kasse: ved at arbejde med vore forhåndsopfattelser får vi rum til at forstå og identificere os med de unge.

Vore forforståelser er derfor ikke statiske: Spørger vi ind til dem, kan vi bruge dem, så de ikke begrænser, men udvider vores syn på omverden og vores medmennesker – også i vores vejledningsarbejde.

Erfaringerne viser, at vejledere, der arbejder bevidst med deres forforståelse, igen og igen overraskes over, hvor meget nyt de får øje på, og hvor nysgerrige de bliver på at forstå forskelligheder.

Man får ofte øje på nye og overraskende forhold, hvis man før mødet med den unge er bevidst om de tanker, man gør sig om den unge. Kender man elevens historie, har man f.eks. hørt noget fra en kollega el.lign., danner man sig et billede af den unge. Og det er ikke altid et retvisende billede.

Bliver man bevidst om sine forestillinger om den unge, kan man derfor få nye tilgange til den unge i vejledningen. Det kan skabe rum til, at man i højere grad kan forstå og identificere sig med det, den unge fortæller og dermed være med til at kvalificere den dialog og vejledning, man skal have med den unge.

På næste side kan du læse om, hvordan Stine Nedelkovski fra UU København arbejder med sine forforståelser i vejledningssamtaler. Hun har herigennem fået et nyt og mere ressourcebevidst syn på mange af de unge, hun vejleder. ■

LÆS MERE

- Interview med Bente Højer i *Blik for ressourcer – teori og metode*.
- R. Vance Peavy: *Konstruktivistisk vejledning. Teori og metode, Studie og Erhverv* (2. udgave, 2006)
- Bente Højer: *Vejledning af flygtninge og indvandrere set i et nyt perspektiv*, UFE-nyt nr. 1 2005
- Jacobsen K. og Søndergaard, P.S.: *Multikulturel vejledning*, Undervisningsministeriet 2003
- Jacobsen K. og Søndergaard P.S.: *Fortællingen i vejledningen*, Undervisningsministeriet 2004

UU KØBENHAVN

En øjenåbner for vejlederen

Validationsgrammet kender mange vejledere fra den konstruktivistiske vejledningsteori. UU-vejleder Stine Nedelkovski benytter validationsgrammet som redskab til at arbejde med sine forforståelser. Det har givet hende et nyt og mere ressourcebevidst syn på mange af de unge, hun vejleder.

FAKTA

Validationsgrammet er et værktøj, der kan hjælpe med at afdække elevens forforståelser i forhold til livet, uddannelse og fremtid. Ved hjælp af validationsgrammet skabes der refleksion over den unges syn og situation. Validationsgrammet kan anvendes til at afdække den unges forforståelser, men kan også bruges af vejlederen til at afdække egne forforståelser inden et møde med en ung, som dette kapitel giver et eksempel på.

Konstruktivistisk vejledning har som mål, at vejlederen hjælper den vejledte med at opbygge en eller flere alternative konstruktioner, der kan bringe den vejledte videre. Vejlederen benytter en række metoder, blandt andet dialogbaseret samtale; anvendelse af leverum, herunder mapping, historiefortælling som metode, anvendelse af metaforer i samtalen, mv. [A-Å]

Forforståelser er den forudgående forståelse, vi alle bærer med os, der gør det muligt for os at navigere i verden. Forforståelser må ikke forstås som et negativt begreb, men kan betragtes som et centralt styringsredskab i ethvert menneskes adfærd. Det er det, vi har med os, bevidst eller ubevidst. Forforståelse er en del af en persons identitet. Den ændres i dialogen med omverden og er ikke en statisk størrelse. (Iben Jensen: Interkulturel kommunikation i komplekse samfund. RUC 1998) [A-Å]

Alle de gange man møder eller hører om en elev eller en ung, er det med til at tegne et billede af den unge: Når man støder ind i en elev en sen mandag aften, når man hører noget fra en klasselærer eller en sagsbehandler, når man oplever mediernes billede af minoritetsunge osv.

– Min opfattelse af den unges ressourcer og muligheder er måske forkert, men den farver de spørgsmål, jeg stiller den unge, forklarer UU-vejleder Stine Nedelkovski:

– Derfor er det vigtigt, at få sorteret i informationerne. Måske har jeg opfattet noget forkert. Måske er mit syn begrænset. Måske er det, jeg har opfattet og lagret i hukommelsen, slet ikke i overensstemmelse med det, den unge ser. Af den grund er det vigtigt at få ryddet op i dit system af forestillinger og gøre dig fri af dine begrænsende forforståelser.

Stine har, inspireret af Bente Højer, fået et mere nuanceret syn på de unge, hun vejleder, efter hun er begyndt at bruge validationsgrammet, som er en effektiv metode til at kigge sine forforståelser efter i sømmene.

Når hun arbejder med validationsgrammet, starter hun før samtalen med den unge med selv at udfylde det ud fra sin egen forforståelse af den unge: Hvad forestiller jeg mig er vigtigt i den unges liv? Hvor forestiller jeg mig, at den unge har sine nærmeste relationer? Hvad er den unges syn på skole eller fritid?

Under samtalen beder Stine den unge om at udfylde sit eget validationsgram. Hun fortæller ikke, at hun også har udfyldt det, og hun viser det ikke på noget tidspunkt til den unge.

Efter samtalen sammenligner hun sin egen udgave med den unges.

– Det er en øjenåbner at bruge validationsgrammet. Især når du møder unge, hvis verden du ikke umiddelbart forstår, og hvis livsbetingelser du ikke kender, forklarer Stine.

– Hver eneste gang får jeg indsigt i noget betydningsfyldt: Du kan ikke undgå at blive positivt overrasket, når de unge udfylder skemaet, for du får øje på nogle ressourcer og værdier, som du ikke havde forestillet dig, at den unge var i besiddelse af. Samtidig bliver du klogere på dig selv, fordi du får større indsigt i dine egne umiddelbare forestillinger og i de generaliseringer, som styrer dig i din vejledning. Det giver en højere kvalitet i samtalen og en bedre, mere anerkendende relation til den unge. ■

“ Det er en øjenåbner at arbejde med sine forforståelser – især når du møder unge, hvis verden du ikke umiddelbart forstår, og hvis livsbetingelser du ikke kender ”

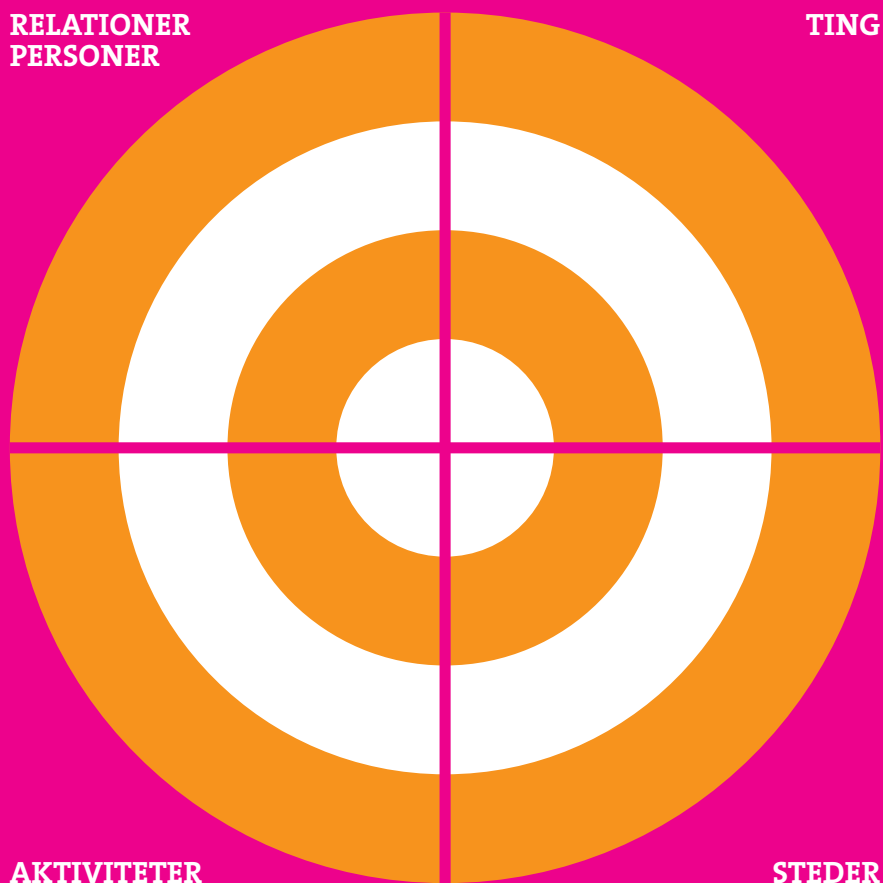
Gode råd fra Stine Nedelkovski

- Det afgørende er at være nysgerrig på den enkelte unge – vis interesse og spørg ind igen og igen. Vær ikke bange for at træde ind over den unges grænser: Er du i tvivl, kan du stoppe op og spørge den unge, om du spørger for meget.
- Vigtig viden om den unge går tabt, hvis vi ikke er bevidste om, at vores forforståelse kan sløre vores billede af den unges ressourcer. Det kan få betydning for den unges valg af uddannelse eller arbejde.
- Brug validationsgrammet jævnligt til at gøre den unge bevidst om, hvordan han eller hun har rykket sig siden sidste samtale. Den unges situation udvikler sig hele tiden, og det kan blive tydeligt for både den unge og vejlederen, hvis man bruger validationsgrammet som et tilbagevendende element i vejledningsprocessen.
- De unge kan godt lide at udfylde validationsgrammet, og det gør også noget ved rollerne i vejledningsrummet, når man sammen skal sidde og kreere og udfylde. Den unge tager ejerskab og kommer på banen.
- Kultursyn kan være en barriere, som kan forhindre os i at lave et godt stykke arbejde. På grund af vores forforståelse kan vi f.eks. blive så forargede, skræmte eller fordømmende, at vi har svært ved at se den unges reelle ressourcer og udfordringer.
- Validationsgrammet giver de unge en selvindsigt, men indsigten bliver endnu mere værdifuld for dig som vejleder, fordi du får øje på, hvilke forestillinger der styrer dig.

KOM GODT I GANG

Validationsgram

Validationsgrammet er oprindeligt udtænkt af professor Ishu Ishiyama³. Du kan blandt andet finde det i materialet Motivationspædagogik på www.brugforalleunge.dk/u_materiale, som denne udgave stammer fra:

3. Culturally Dislocated Clients Self-validation and Cultural conflict issues and Counselling Implications in Canadian Journal of Counselling, Vol. 29:3, 1995: trykt i UBC, University of British Columbia

Udfyld validationsgrammet forud for samtalen med den unge.

Stil dig selv følgende spørgsmål med det formål at blive bevidst om, hvilke forforståelser du har omkring den unge, så du kan åbne for nye forståelser:

- Hvem tror jeg er de vigtigste personer i den unges liv – hvem er vigtig for ham/hende, når der skal træffes beslutninger, når der er problemer, glæder osv.? F.eks. forældre, søskende, klasselæreren, onkelen, naboen osv.
- Hvilke ting er vigtige for den unge? F.eks. mobiltelefonen, Koranen osv.
- Hvilke aktiviteter er vigtige for den unge? F.eks. fodbold, pigeklub, hygge med vennerne eller familien, fritidsjobbet osv.
- Hvilke steder er vigtige for den unge? F.eks. derhjemme, skolen, ungdomsklubben, gården, hvor man hænger ud med vennerne, kirken osv.

Skriv dine refleksioner ind i skemaet. Det, som du forestiller dig er vigtigst for den unge, skal du skrive tættest på midten.

Læg validationsgrammet væk – husk, at det ikke er meningen, at du skal vise den unge det.

Når du møder den unge i vejledningen, stiller du den unge spørgsmål om de samme emner, mens den unge udfylder et tilsvarende skema. F.eks.:

- Når du skal træffe vigtige beslutninger om uddannelse, hvem spørger du så?
- Hvad kunne du tænke dig at gøre mere/mindre af?
- Hvem er god at snakke med, når du er glad/ked af det?
- Hvem tror du kunne hjælpe dig, hvis det bliver svært på uddannelsen?
- Hvad ville X tænke, hvis han hører dig fortælle det her?
- Hvem ville blive overrasket?
- Er det noget, der overrasker dig selv?
- Hvordan ser validationsgrammet ud, hvis du skal udfylde det om 1 år – eller om 20 år?

Når vejledningsseancen er ovre, sammenholder du dit eget validationsgram med den unges validationsgram. På den måde kan du blive bevidst om, om din forforståelse stemmer overens med den unges virkelighed. ■

I kapitel 3 kan du læse om:

- Hvordan intensive vejledningsforløb kan få unge til at se egne ressourcer og styrker, så de får mod på at gå i gang med en uddannelse.
- Hvordan unge med ondt i livet kan rykke sig markant, hvis man møder dem med et resourcesyn og fastholder det i sin løbende kontakt med dem.
- Hvordan tosprogede elever er blevet motiveret til at starte på en uddannelse, fordi de har mødt imødekommende virksomheder.

UDVIDEDE VEJLEDNINGSFORLØB

Når særligt tilrettelagte kurser gør en forskel

Et udvidet vejledningsforløb skræddersyet til bestemte ungemålgrupper giver bedre forudsætninger for at træffe et kvalificeret valg af ungdomsuddannelse, der matcher kompetencer, interesser og fagligt niveau. Formålet med kurserne er at skabe øget empowerment.

En intensiv, ressourceorienteret vejledningsindsats over en kort periode kan støtte specifikke grupper af unge i at vælge uddannelser og erhverv, som er i overensstemmelse med deres kompetencer, forventninger og personlige mål. Gruppevejledningen giver desuden mulighed for at trække på gruppens ressourcer, ligesom den tætte relation, der opstår i gruppen, kan være med til at rykke de unge hver især.

De unge i gruppen deler en række betingelser, der giver dem samme udfordringer i forhold til uddannelsessystemet, og man kan udvikle forløbspakker til forskellige ungegrupper, hvor man tilpasser de pædagogiske metoder og værktøjer til den specifikke gruppes udfordringer. Det giver den enkelte unge optimal mulighed for at afklare sine kompetencer, muligheder og udfordringer.

Udfordringen ved at lave kurser for en bestemt ungegruppe er imidlertid, at de unge kan føle sig sat i bås eller ekskluderet. Derfor er det meget vigtigt, at vejlederen går i dialog med den unge om tilbuddet og sikrer sig, at den unge ikke står tilbage med en følelse af at være forkert, siden han/hun skal på et særligt kursus. Vejlederen kan bl.a. pointere, at formålet med kurset er at understøtte den unge i bestræbelserne for at tage en uddannelse og få et job.

Det er også vigtigt, at vejlederen er bevidst om, at unge, der skal møde en ny gruppe, kan føle sig sat i bås med en gruppe, de ikke umiddelbart ønsker at identificere sig med, hvilket kan få betydning for deres deltagelse på kurset. Derfor skal man medtænke aktiviteter, der kan give de unge en fællesskabsfølelse, når man planlægger kurset.

På de følgende sider kan du læse om to forskellige intensive vejledningsforløb.

Det første forløb fra Kolding er for uafklarede unge, som er færdige med grundskolen. Et to-ugers forløb gør dem mere bevidste om deres ressourcer og deres muligheder for at få en uddannelse.

Det andet forløb fra UU Tårnby er et ugekursus for tosprogede elever i 8. klasse. Virksomhedsbesøg har givet eleverne en ny oplevelse af at være ønsket og imødekommet på arbejdsmarkedet. Det har givet dem motivation til at fortsætte på en ungdomsuddannelse. ■

LÆS MERE

■ Brug for alle unge: *Brug for alle – undervisningsmateriale til folkeskoler og ungdomsuddannelser til brug ved rollemodelbesøg*, kan downloades på www.fastholdelseskaravanen.dk/intensiv_vejl

■ Fastholdelseskaravanen: *Intensive vejledningsforløb*, kan downloades på www.brugforalleunge.dk Samme sted finder du også en film om det intensive vejledningsforløb i Kolding.

FASTHOLDELSESKARAVANEN

Intensive vejledningsforløb

Unge med ondt i livet kan rykke sig markant, hvis du møder dem med et ressourcesyn og fastholder det i din løbende kontakt med dem. Det viser erfaringerne fra et pilotprojekt, som Fastholdelseskarakavanen har gennemført blandt andet i Kolding.

– Det har været fantastisk at se, hvordan de unge, vi almindeligvis betragter som ressourcetsvage, i virkeligheden kan være enormt ressourcestærke omme bagved, siger konsulent Henrik Mosbæk fra Fastholdelseskarakavanen.

Projektet sætter fokus på at styrke de unges selvværd, motivation og indsigt i uddannelsessystemet.

– Udfordringer på de områder kendetegner ofte de unge, som ikke umiddelbart har forudsætninger for at træffe et kvalificeret og realistisk uddannelsesvalg, forklarer Henrik.

Derfor har Fastholdelseskarakavanen udviklet et intensivt vejledningsforløb for at støtte de unge, der har særlige udfordringer ved at træffe et uddannelsesvalg og bide sig fast i uddannelsessystemet. Forløbet giver den enkelte unge mulighed for at afklare sine kompetencer og muligheder, for at styrke sin selvindsigt og sit selvværd og for at danne netværk med andre unge i samme situation.

Det giver den unge bedre mulighed for at orientere sig i forhold til arbejdsmarkedet, og det styrker den unges forudsætninger for at kunne vælge og gennemføre en ungdomsuddannelse.

– Mange af de unge, som deltager i forløbene, slås med store sociale barrierer, siger Henrik:

– De har ofte et livslangt forløb af skuffelser og nederlag med sig, og det rykker dem utrolig meget at møde engagerede voksne, der siger: ”Jeg ser, at du indeholder en masse godt”, og som insisterer på at se den unges styrker hver dag.

Det handler om at skabe positive relationer, fortsætter han: Vejlederen kan blive meget betydningsfuld for den unge, hvis vejlederen arbejder ressourcorienteret og fastholder et ressourcesyn, hvor tilgangen til den unge er: ”Vi tror på dig – vi ved, at du har en masse ressourcer inde i dig!”.

– De unge i den her gruppe er tit mistroiske, for de er vant til at blive mødt med lave forventninger. Og deres reaktion er som regel et prompte ”Hvordan kan du vide, at jeg rummer noget godt?”. Derfor skal vi insistere på at se og anerkende dem på deres styrker og ressourcer, og vi skal gøre det hver dag, så vi støtter dem systematisk i at få øje på og fastholde deres egne styrker. Selvom de er sårbare og udfordrede, rummer de et forandringspotentiale. Og de kan springe – ofte hurtigt – i deres livsbane, hvis forandringspotentialet aktiveres, understreger Henrik. ■

FAKTA

Empowerment. Begrebet kan defineres som at opnå kontrol over eget liv. Direkte oversat betyder det at bemyndige eller sætte i stand til. Empowerment-begrebet sætter fokus på processer, som gør mennesker i stand til at modvirke afmagt og handle selvstændigt. Empowerment er både en proces og et mål i sig selv.

“ Det har været fantastisk at se, hvordan de unge, vi almindeligvis betragter som ressourcesvage, i virkeligheden kan være enormt ressourcestærke omme bagved. ”

Gode råd fra Fastholdelseskaravanen

- **Insister på at se den unges styrker hver dag.** Det er vigtigt, at du systematisk forsøger at støtte den unge i at få øje på og fastholde egne styrkesider. I løbet af relativt kort tid har det positiv effekt, viser erfaringerne fra Brug for alle unge.
- **Intensive vejledningsforløb kan for nogle unge være mere givtigt end almindelige vejledningssamtaler.** Ved at de unge er sammen med jævnaldrende i samme situation og i fællesskab får oplevelser, sker der en refleksion og synergi, der er svær at få frem ved almindelige vejledningssamtaler.
- **Sammensæt meget forskellige unge i gruppen.** Så får du flere håndtag at rykke og trække i.
- **Få indsigt i den unges aktuelle færdigheder og begrænsninger gennem den positive dialog.**
- **Afdæk den unges tanker i forhold til f.eks. selvopfattelse og fremtidsmål og igangsæt en proces, der skal erstatte dem med mere konstruktive tanker og realistiske planer, så de unge oplever en positiv livsforandring.**

TOSPROGSKURSUS I TÅRNBY

Når virksomhedsbesøg giver selvværd

Særlige kurser for tosprogede kan i nogle tilfælde give tosprogede elever mulighed for at få et mere positivt og ressourcefokuseret blik på sig selv, så de får bedre forudsætninger for at træffe et uddannelsesvalg på lige fod med etnisk danske klassekammerater.

De sidste fem år har tosprogede elever i 8. klasse i Tårnby og Dragør Kommune deltaget i særlige ugeforløb hos UU Tårnby – et for piger og et for drenge, hvor eleverne tages ud af den almindelige undervisning og undervises af to vejledere.

De to kommuner har kun få tosprogede elever, og ved at samle eleverne på hold med 10-12 deltagere får de mulighed for et fællesskab, en dialog og nogle øjenåbnende oplevelser, de ikke kan få sammen med deres klasse.

– Kurserne er blevet en stor succes, og de tosprogede elever glæder sig til, at det bliver deres tur i 8. klasse, siger UU-vejleder Mette Brendholt Thomsen.

Kurserne er et frivilligt tilbud til eleverne, forklarer hun:

– Generelt kan tosprogede føle sig ekskluderet, hvis de tages ud af deres klasse og samles på særlige hold kun for tosprogede. Men her er det en fordel, fordi de får mulighed for at finde frem til deres egne kompetencer, uden at de mister modet eller får det mangelsyn på sig selv, som de ellers kan få i forhold til uddannelse og job, når de spejler sig i deres etnisk danske klassekammerater.

På kurserne får eleverne viden om uddannelsesvalg, og de kommer på besøg på uddannelsesinstitutioner og arbejdspladser, hvor de får sociale oplevelser, som giver dem et nyt syn på deres egne muligheder:

– Det første år mødte vi på første kursusdag en gruppe drenge, der var meget opgivende. De troede ikke på, at de havde en chance for at få en uddannelsesaftale, fordi de var tosprogede. Men i løbet af ugen besøgte de bl.a. virksomheden Man Diesel og en lokal bilforhandler, som tog åbent og imødekommende imod dem ved at byde på frokost, kage, sodavand, T-shirts osv., mens de fortalte om arbejdspladsen.

Eleverne var bagefter overbevist om, at arbejdspladserne kun havde været så imødekommende, fordi de troede, at der også kom etnisk danske elever – de tosprogede elever regnede ikke med, at virksomhederne var interesseret i dem som arbejdskraft. Derfor gjorde det et dybt indtryk på dem, da vejlederne forklarede, at virksomhederne hele tiden havde vidst, at der ikke var nogen etnisk danske elever på holdet.

– Ved evalueringen om fredagen nævnte eleverne det som den bedste oplevelse i ugen, fordi den gav dem troen på, at der også er en plads til dem på arbejdsmarkedet. Den læring havde de ikke opnået, hvis de havde besøgt virksomheden sammen med deres etnisk danske klassekammerater, forklarer Mette Brendholdt Thomsen. ■

FAKTA

Rollemodeller. Der findes både lokale og et nationalt korps af rollemodeller, som fortæller om deres liv, valg og erfaringer. Deres beretninger kan skabe refleksion hos den unge om hans/hendes egen situation og valg af uddannelse og fremtid. Rollemodellerne er både unge og forældre, og der er både tosprogede og etnisk danske rollemodeller. Få flere informationer på www.brugforalleunge.dk.

“ De tosprogede elever glæder sig til, at det bliver deres tur i 8. klasse.”

Gode råd fra UU Tårnby

- **Sørg for, at programmet ikke er for pakket.** Der skal være tid til at snakke og evaluere: Der kan f.eks. opstå behov for en længere dialog om forskellige emner og erfaringsudvekslinger, fordi eleverne er sammen i en ny konstellation. F.eks. om tørklæder på arbejdsmarkedet, mediernes fremstilling af tosprogede drenge, racisme og attitude.
- **Brug rollemodeller.** Elever med ringe tro på deres uddannelsesmæssige fremtid har stor glæde af at se og høre om unge, der har haft succes på uddannelsesområdet, og som kan fortælle om, hvordan de har tacklet forhindringer. Det skaber refleksion hos eleverne at blive konfronteret med unge, der har truffet valg, de selv snart skal tage stilling til.
- **Pres ikke på – gør det til noget eksklusivt at deltage.** Nogle elever føler, at det er ubehageligt at blive taget ud af klassen. Tag en snak med eleven om, hvorfor du tror, at han eller hun vil have godt af at deltage i dette attraktive forløb. At det netop ikke handler om, at du opfatter eleven som fagligt svag, men mere at de har nogle ressourcer, der skal bygges på. Giv eleverne et brev med hjem om kurset, og lad dem tage en snak med forældrene om det. Lyt og hav respekt for argumenter imod at deltage.
- **Få studerende til at vise rundt.** Når du arrangerer et besøg på en uddannelsesinstitution eller virksomhed, så bed om at få et par studerende til at vise rundt (evt. i mindre grupper) og være med til at svare på spørgsmål bagefter. Det gør det lettere for dine elever at stille spørgsmål og identificere sig med stedet.
- **Inddrag forældrene.** Forældremødet er en vigtig del af kurset. Det giver elever og forældre mulighed for at opnå en fælles viden. At bruge en – gerne ung – rollemodel er tit en stor succes også i forhold til forældrene, fordi det giver mulighed for dialog med dem om det at vælge uddannelse og den støtte, der skal til hjemmefra.

KOM GODT I GANG

ET PIGEKURSUS FOR TOSPROGEDE HOS UU TÅRNBY KAN F.EKS. SE SÅDAN UD:

MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG
<p>Velkomst og præsentation</p> <p>Besøg hos 3F Hvad er en fagforening?</p> <p>Dit liv, dit valg – det gode liv</p> <p>Gennemgang af uddannelsessystemet</p> <p>Vejledning på Internettet</p>	<p>Genvej.nu Opgaver i forbindelse med hjemmesiden</p> <p>Besøg hos Bilka One Stop i Fields</p>	<p>Besøg på Hotel- og Restaurantskolen</p>	<p>Besøg på Tårnby Gymnasium</p> <p>Gruppevejledning</p>	<p>Besøg på Skolen for Tandklinikassistenter</p> <p>Evaluering</p>

På andre ugekurser for piger har eleverne blandt andet besøgt Tårnby Politi, SOSU-skolen, Niels Brock Handelsskole og mødt rollemodeller.

ET DRENGEKURSUS HOS UU TÅRNBY KAN F.EKS. SE SÅDAN UD:

MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG
<p>Velkomst og præsentation</p> <p>Besøg hos AGA – en virksomhed på Amager</p> <p>Besøg i UU Tårnby Hvad vil du gerne vide om uddannelse og job?</p> <p>Hvad er dine forventninger til denne uge?</p>	<p>Besøg hos 3F Hvad er en fagforening?</p> <p>Besøg på Niels Brock Handelsskole</p>	<p>Evaluering af besøgene mandag og tirsdag.</p> <p>Besøg af Ali Sufi, der er rapper og rollemodel. Han fortæller om sig selv og hjælper med at skrive en raptekst</p>	<p>Besøg på Tårnby Gymnasium</p> <p>Informationssøgning på nettet</p>	<p>Gruppevejledning</p> <p>Evaluering</p>

På andre ugekurser for drenge har eleverne blandt andet besøgt Køge Havn og Bornholmerfærgen, Tårnby Politi, Man Diesel, Bilia Personvogne og Københavns Tekniske Skole – Produktion og Udvikling.

Gruppevejledning

En af aktiviteterne på kurserne i UU Tårnby er gruppevejledning, som har taget udgangspunkt i Trine Harcks fortolkning af gruppevejledning i systemisk perspektiv⁴.

Metoden, der er afprøvet, er følgende:

FØR

1. Vejlederen forklarer, hvad der skal ske: "Vi skal have gruppevejledning, hvor I enkeltvis bliver spurgt om jeres fremtidsplaner. Først spørger vejlederen den elev, hvis tur det er. I andre er det reflekterende team, som lytter med. Bagefter laver vi et par runder, hvor I andre, som er det reflekterende team, kan kommentere på det, I har lyttet til. Den elev, hvis tur det er, lytter, men svarer ikke.
2. Introduktion til spilleregler:
 - Vær positiv
 - Tal i 3. person – ikke direkte til personen
 - Tal ikke dømmende
3. Tema: Eks. Min fremtid – hvad gør du dig af tanker om din fremtid?

UNDER

1. Interview hver elev i 3-5 minutter om, hvilke tanker han eller hun gør sig om fremtiden.
2. Efter hvert interview får det reflekterende team tænkehatten med mulighed for at kommentere:
 - "Hvad kom du til at tænke på, da du hørte historien?"
 - "Hvad kan du give af gode ideer?"
3. Afrunding med den interviewede elev:
 - "Kunne du bruge noget af det, der blev sagt?"

EFTER

1. Alle elever skriver referat i ca. 10 minutter på ark, du omdeler til eleverne. ■

4. Trine Harck: *Gruppevejledning – i et systemisk perspektiv* (2004), www.trineharck.dk

I kapitel 4 kan du læse om:

- Hvordan drømmesamtaler kan fungere som en positiv indgang i vejledningssamtaler.
- Hvordan du kan invitere den unge til at spille en aktiv rolle i vejledningssamtalen.
- Hvordan du kan signalere åbenhed over for den unges oplevelse af egne fremtidsmuligheder.
- Hvordan du kan støtte unge i at udfolde deres fremtidsmuligheder ved at åbne op for en dialog om de konkrete skridt, den unge kan tage for at realisere mål og drømme.

TAG FAT I DRØMMENE

Udfold fremtidsmuligheder

Tager du afsæt i den unges drømme, når du vejleder, kan du åbne for en dialog om de konkrete skridt, den unge skal tage for at komme videre og nå sine mål. Metoden er også en indgang til at få den unge til at deltage mere aktivt i vejledningen og blive mere bevidst om sit uddannelsesønske, og hvad der skal til for at nå det.

Du skaber energi i vejledningssamtalen, hvis du fremhæver erfaringer og beretninger om det, som allerede fungerer i den unges liv.

I vejledningssamtalen er drømmesnakke en effektiv strategi til at afsøge og synliggøre det, der lykkes for den unge. Det er anerkendende at spørge til folks drømme – hvad drømmer du om? Hvordan skal din fremtid se ud? Når man taler om sine drømme, er det med til at forme ens fremtid.

Uanset den unges baggrund, køn og forudsætninger er den unge ekspert i sine drømme og føler ejerskab til dem. Samtidig får vejlederen god mulighed for at være lydhør over for den unges egen oplevelse af sin livssituation, sine kompetencer og sine fremtidsmuligheder.

Drømmesnakken hjælper også den unge med at fastholde drømmene og ønskerne, hvis den unge og vejlederen gennem en vejledningsproces arbejder med at udforske og synliggøre den unges talenter, de tilgængelige hjælpekilder, de handlinger der kan være med til at realisere drømmen og de delmål, der vil være tegn på, at den unge er på rette vej.

Når du giver plads til den unges drømmefortællinger, er det med til at signalere en tillid til den unges dømmekraft. Det kan støtte den unge i en erkendelse af, at han eller hun er kompetent og medansvarlig for sin egen udvikling og læring. Den anerkendende, oprigtige samtale om drømme og de små skridt på vejen giver den unge handlekraft og en positiv indstilling.

Drømmesnakke kan samtidig være et godt redskab, hvis der er et skel mellem den unges faglige præstationer og uddannelsesønske.

Drømmesnakke kan f.eks. hjælpe den unge til at erkende, at uddannelsesønsket ikke nu og her er en realistisk mulighed, uden at den unge efterlades med følelsen af nederlag, utilstrækkelighed og indsnævrede fremtidsmuligheder.

Når den unge skal på banen og reflektere over sine reelle muligheder, giver drømmesnakken plads til fleksibilitet, så vejlederne kan støtte den unge i at udfolde de mange alternative veje og muligheder, den unge har for at nå sine drømme. ■

LÆS MERE

- LO: *Vi drømmer om*, udgivet af LO 2002.
Kan bestilles gratis på www.lo.dk
- Fisker, Helle: *Min selvbiografi*, Dafolo 2003
- Peavy, R. Vance: *Konstruktivistisk vejledning*.
Teori og metode, Studie og Erhverv (2. udgave, 2006)

UU AARHUS

Drømmesnak som indgang til den unge

Drømmesnakke er en positiv indgang i vejledningssamtaler med blandt andet tosprogede unge, som har et lavt selvværd, og som er usikre på deres uddannelsesvalg. Det viser de erfaringer, som Reza Karimi og Martin Kaack Andersen fra UU Aarhus har med metoden.

– Alle unge har drømme, selvom de måske ikke taler om dem. Drømmene føler vi et personligt engagement og ejerskab til – derfor er det en god strategi at gribe fat i de unges drømme og støtte dem i at udfolde dem og tage personligt lederskab over dem, forklarer Martin Kaack Andersen.

Snakker man med den unge om hans eller hendes drømme, får den unge en mere positiv indgang til at redegøre for hans eller hendes nuværende situation, og som vejleder får man lettere ved at finde ind til den unges motivation og drivkraft.

– Sidder du over for en ung, der har lidt nederlag, skaber du en positiv stemning med fokus på den unges muligheder, når du starter med at tale om drømmen, mens energien lynhurtigt forsvinder, hvis den unge mødes med et ”Jamen, det er da spændende, men urealistisk”, supplerer Reza Karimi.

Når Reza sidder over for en ung, der har faglige udfordringer, har han også gode erfaringer med at gribe fat i den unges drømme og bygge videre på engagementet og de gode initiativer og energien, den unge har.

– Det kan være en udfordring at få en positiv dialog om skellet mellem den unges faglige præstationer og den unges drømme. Men hvis jeg starter med at spørge: ”Hvad drømmer du om for din fremtid om 10 år?”, frem for: ”Hvad er dine tanker om, hvad du skal efter 10. klasse?”, så tager vi udgangspunkt i drømmene og går baglæns til værks ved sammen at folde ud, hvad drømmen er et udtryk for, og om man kan nå hen til den på flere måder, fortæller Reza.

Det er den unge selv, der skal på banen og reflektere over sit eget liv og sine muligheder. Det interessante er ikke, hvorvidt den unges valg er urealistisk. Derimod er det vigtigt, at vi som vejledere prøver at lytte til den unges ønsker, og hvad der ligger bag dem, så vi kan støtte op om den unge ved at være anerkendende, se muligheder og støtte den unge til at opnå den tilstand, der drømmes om. Som vejleder holder vi lidt af den unges liv i vores hånd, og derfor kan vi også spille en betydningsfuld rolle i forhold til at indgyde håb og støtte den unge i at se mulighederne frem for begrænsningerne, pointerer Martin. ■

“ Vi går galt i byen, hvis vi automatisk tror, at vi sidder over for en ung med behov for en særlig vejledningsindsats, alene fordi den unge er tosproget ”

Gode råd fra Reza og Martin

- Tag udgangspunkt i den unges drømme og byg videre på den unges engagement og energi. Så inviterer du den unge til at tage aktivt del i vejledningssamtalen.
- Mød den unge med forventningen om, at den unge kan mestre at træffe fornuftige valg for sig selv. Som vejleder har vi ikke svaret. Det har den unge. Metoden hjælper vejlederen til at være lydhør over for den unges oplevelse af egen livssituation og fremtidsmuligheder.
- Fremtidsbilleder kan afklare ønsker og ideer, hvis den unge arbejder med dem. Brug vejledningssamtalen til at finde frem til, hvordan den unge kan planlægge og handle ud fra dem.
- Prøv at forstå den unges drøm, og hvad der ligger bag. Mød den unge på samme måde, som du gerne selv vil mødes af mennesker omkring dig. Griber vejledningen kun fat i det negative, får den unge ikke meget ud af den. Hjælp i stedet den unge med at tydeliggøre og planlægge, hvilken hjælp og hvilke ressourcer der skal i spil, for at de kan komme nærmere drømmen.
- Tag udgangspunkt i de unges egne begreber og drømme, når du sammen med dem lægger en strategi for deres uddannelsesvalg. Det er medvirkende til at de tager ejerskab til processen.
- Har den unge en overvurderet selvopfattelse, er det vigtigt, at vejlederen er med til at udfolde andre muligheder i et positivt lys. Eller at vejlederen ud fra en ressourceorienteret tilgang hjælper den unge med at blive bevidst om sine ressourcer, og hvordan den unge kan bruge dem aktivt til at opnå de kvalifikationer, som er nødvendige for at gennemføre drømmeuddannelsen.

KOM GODT I GANG

Hvis du vil arbejde med drømme i vejledningen, kan du bruge denne øvelse i gruppevejledningen eller i klasser. Øvelsen giver eleverne mulighed for at formidle drømmene kreativt frem for mundtligt, og du kan med fordel bruge den som elevforberedelse til vejledningssamtaler.

Hvordan ser dit liv ud om 5-10 år? – En drømmevisualiseringsøvelse

Alle elever får udleveret et stort stykke papir til at illustrere deres drømme. I midten skal de tegne sig selv omgivet af drømmebobler. Mindst én af boblerne skal illustrere arbejdsliv eller uddannelse. Ellers kan de frit vælge emner.

Eleverne skal mellem sig selv og drømmeboblen lave en handlelinje, hvor de kan skrive, hvad der skal til for at nå drømmen. For nogle elever kan det være svært – alternativt kan de bagefter gøre det sammen med vejlederen i en individuel samtale.

Stil ugeblade, farvet papir, tusser, kuglepenne, sakse, lim mv. til rådighed.

Rammesæt opgaven, inden eleverne går i gang: Tag en snak med eleverne om, hvilke emner, de kan illustrere på papiret. F.eks.: Hvad er drømme overhovedet? Hvordan ser din fritid ud? Hvordan ser dit arbejdsliv ud (fysisk placering, arbejdsmetoder, arbejdstider)? Hvordan ser dit familieliv ud? Din vennekreds? Hvad er du god til? osv.

Skriv løbende alle elevernes forslag til emner ned på tavlen.

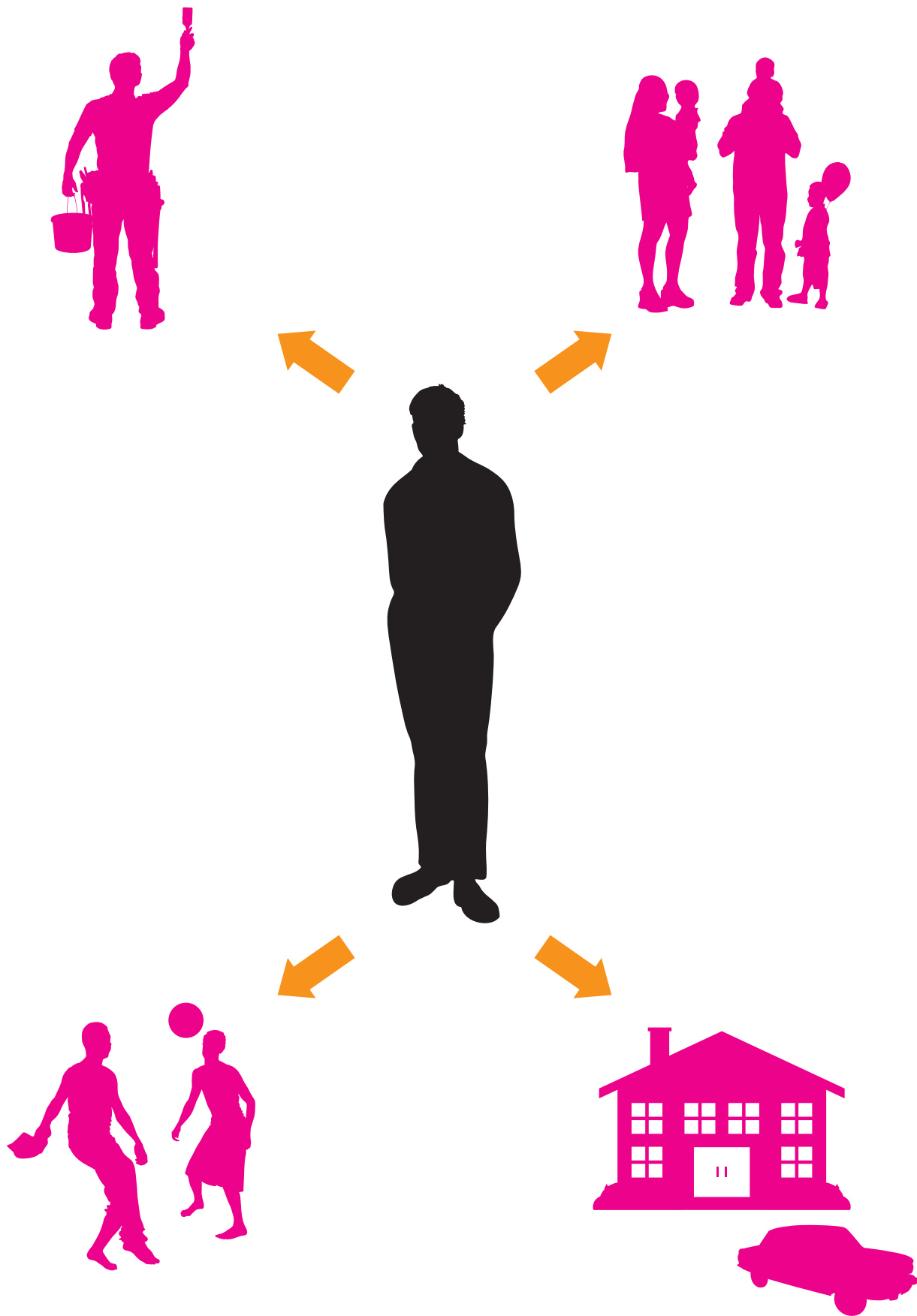
Sæt derefter eleverne sammen i små grupper, hvor de på skift fremlægger deres vigtigste drøm for hinanden og begrundet, hvorfor netop denne drøm er særlig betydningsfuld. Lad dem derefter fremlægge deres drømme om job og uddannelse for hinanden – de skal også fortælle, hvordan de kan realisere den drøm.

HÆNG PLANCHERNE OP I KLASSEN

Bed de elever, du skal have vejledningssamtaler med, om at tage deres drømmeplanche med til samtalen. Både ved individuelle samtaler og gruppesamtaler kan du tage udgangspunkt i elevens drømme og sætte fokus på at støtte op om elevens refleksioner.

FALDGRUBER

Har nogle elever svært ved at visualisere eller overhovedet komme i tanke om, hvad de drømmer om, kan du stille spørgsmål, der kan hjælpe deres refleksion lidt på vej. Spørg anerkendende, åbent og nysgerrigt ind til deres fremstilling af deres drømme.

I kapitel 5 kan du læse om:

- Hvordan et samarbejde med lokale arbejdspladser kan gøre både eleverne, deres lærere og UU-vejlederne mere bevidste om elevernes ressourcer og kompetencer.
- Hvordan projekt Smart Stars åbner nye døre for eleverne, så de får øje på muligheder, de ellers ikke ville have set.
- Hvordan du kan klæde eleverne på til erhvervspraktikforløbene, så de kan imødekomme kravene om aktiv deltagelse, engagement og selvstændighed.

SMART STARS

Et ressourcesyn på lokalområdet

Et samarbejde med lokale arbejdspladser kan gøre både eleverne, deres lærere og UU-vejlederne mere bevidste om elevernes ressourcer og kompetencer. Man kan samarbejde på flere måder, f.eks. som i Smart Stars, hvor man laver anderledes praktikforløb i grundskolens ældste klasser, der ruster eleverne i den mangfoldige elevgruppe til at vælge en uddannelse.

Det overordnede formål med et forløb som Smart Stars er, at skoler og virksomheder via erhvervspraktikforløb opbygger en relation, der kan få elevernes ressourcer i spil, og som synliggør erhvervspotentialerne i lokalområdet.

Erhvervspraktikforløbene giver eleverne associative læringserfaringer. Eleverne får førstehåndserfaringer med at være på en arbejdsplads. Det giver dem mulighed for at afklare deres ønsker til deres fremtidige arbejdsliv.

Samtidig er forløbet med til at udvikle deres sociale og personlige kompetencer, så de bedre kan begå sig på en arbejdsplads. De får også et større arbejds- og erhvervs-kendskab, og de prøver kræfter med virkeligheden råt for usødet: De skal i erhvervspraktik og for at komme derhen, hvor de gerne vil være, skal de skrive ansøgninger, gå til jobsamtaler, og ikke mindst have tilbagemeldinger fra virksomhederne på hele forløbet.

På sigt kan kontakten mellem virksomhederne og eleverne munde ud i mentorforløb, hvor en medarbejder fra virksomheden støtter op om eleven, når eleven fortsætter på en ungdomsuddannelse.

Erfaringerne viser, at både UU-vejleder, klasselærer og elever får øje på kompetencer hos eleverne, som de ikke var bevidste om før forløbet.

Eleverne kan desuden få succesoplevelser, som giver udslag på selvværdsbarometeret: I Smart Stars har eleverne f.eks. fået positiv feedback fra de virksomheder, de har besøgt. Det har gavn timer deres selvfølelse, at de har fået mulighed for at bruge deres evner og er lykkedes med det.

Og udbyttet går begge veje: Virksomhederne fortæller, at deres medarbejdere er stolte af at deltage i projektet, fordi de finder det meningsfuldt at tage et socialt ansvar i lokalområdet.

På de næste sider kan du læse mere om, hvordan man har lavet Smart Stars-praktikforløb i København og skabt nye relationer mellem skole og virksomheder i lokalområdet. ■

.....
LÆS MERE:

■ www.smartstars.kk.dk

.....

UU KØBENHAVN

Høje forventninger betaler sig

Det kan betale sig at have høje forventninger til eleverne. Det viser evalueringen af de Smart Stars-praktikforløb, som eleverne på to københavnske skoler deltager i: For både elever, lærere og UU-vejledere har det givet resultater, der langt overstiger forventningerne.

Smart Stars tager afsæt i, at alle kan komme til at finkle, hvis de får den rette støtte og vejledning. Derfor sætter Smart Stars fokus på et intensivt forløb for to skoleklasser med et højt antal elever med særligt vejledningsbehov.

Praktikforløbene er blevet til i et samarbejde mellem UU København, Ellebjerg Skole, Bavehøj Skole og en række virksomheder i lokalområdet, som tilbyder eleverne et erhvervspraktikforløb, der giver dem kompetencer, så de kan begå sig på en arbejdsplads.

Ud over praktik på virksomhederne møder eleverne også rollemodeller, de får erfaringer med at søge job og gå til en jobsamtale, og de tager på virksomhedsbesøg sammen med deres forældre, så forældrene får medejerskab til processen.

– Projektet åbner nye døre for eleverne: De får mulighed for at deltage i de faglige og sociale fællesskaber på arbejdspladserne, og de får øje på muligheder, de ellers ikke ville have set, siger UU-vejlederne John Rosendahl og Flemming Hertz, der er projektledere på Smart Stars.

Indtil nu har 50 elever fra 8. klasse været i praktikforløb via Smart Stars. Rigtig mange har fået en succesoplevelse – for nogles vedkommende for første gang på feltet skole og job, forklarer John:

– Det er langt ud over, hvad vi forventede. En elev i min klasse kom tilbage med smil på læben og var stolt over at fortælle om forløbet – jeg havde aldrig set ham smile før. Han fik en succes med at være hjemmefra og ved at følge et forløb, så når jeg taler med ham i vejledningen fremover, har vi en succeshistorie at referere til. Jeg tror, at det vil give ham mod på at kaste sig ud i andre ting – måske også noget undervisning. Der sker det, at eleverne pludselig kan se meningen med at gå til de kedelige tysk- eller matematiktimer. Det virker selvforstærkende og giver mange lyst til at lave lektier og være flittige. I hvert tilfælde i en periode – selvom træerne ikke nødvendigvis vokser ind i himlen. ■

FAKTA

Associative læringserfaringer. Ifølge Krumboltz⁵ kan associativ læring forekomme gennem oplevelsen af et erhverv, der skærper interessen eller måske det modsatte. Han arbejder ud fra en antagelse om, at der er mulighed for at forandre vejledningssøgendes interesser, hvis vejledningssøgende indgår i en ny kontekst. **[A-Å]**

5. Lisbeth Højdal og Lene Poulsen: *Karrierevalg. Teorier om valg og valgprocesser*, Studie og Erhverv, 2007

**“ Stjernerne
i projektet
er eleverne ”**

Gode råd fra Smart Stars

- **Den personlige relation er bærende for, at det kan lykkes.** Derfor er det en fordel, at UU-vejlederne er projektledere og har den tætte kontakt med forældre, lærere, elever og virksomheder.
- **Klæd eleverne på til praktikforløbene, så de kan imødekomme kravene om aktiv deltagelse, engagement og selvstændighed.**
- **Husk eleverne på, at de er ambassadører for projektet og den måde, de deltager i praktikken på, er afgørende for, om andre kan få samme mulighed senere hen.** Det har virket hos os: Vi har endnu ikke fået nogen klager, selvom vi nu er oppe på at have haft 50 elever i praktik.
- **Det er vigtigt at være velforberedt, når du henvender dig til virksomheder og andre samarbejdspartnere.** Vis dem, at projektet har et langsigtet perspektiv og en klar målsætning. Virksomhederne er generelt mest interesseret i at engagere sig i faste samarbejdspartnere i lokalområdet, frem for i midlertidige projekter.
- **Tag ud på virksomhederne og etabler den personlige kontakt ved at møde dem ansigt til ansigt.** Lav en folder, hvor det fremgår, hvad man som virksomhed kan forvente, og hvad man forpligter sig på i samarbejdet.
- **Hold årlige møder med virksomhederne for at holde gejsten ved lige.** I en fortravlet hverdag på en arbejdsplads kan et projekt som Smart Stars let komme til at fylde uendelig lidt. Hold hele tiden gryden i kog og gør løbende virksomheden opmærksom på, at projektet er unikt og vigtigt for de unge.

KOM GODT I GANG

I projekt Smart Stars er eleverne blevet klædt på til at søge erhvervspraktik. De har blandt andet lavet øvelser i at skrive ansøgninger og de har brugt rollespil til at træne jobsamtalsituationer. I det følgende kan du få inspiration til, hvordan du kan forberede eleverne på erhvervspraktik.

Praktiktrappen

Del klassen op i mindre grupper på 5-7 personer. Bed hver gruppe om at tegne en trappe med ti trin.

På nederste trin skal der stå: "Fatima går ud ad døren", og på øverste trin står der "Fatima lykkes med at skaffe en erhvervspraktik på et advokatkontor".

Der kan også stå: Fra "Sebastian møder op til jobsamtale på en avis" til "Sebastian får afslag". Eller: Fra "Hassans første dag i erhvervspraktik i Supermarked" til "Hassan bliver tilbudt job efter endt erhvervspraktik".

Pointen er at give eleverne mulighed for at reflektere over konkrete handlemuligheder, når man skal skaffe praktikplads.

Giv grupperne 15-20 minutter til at diskutere og formulere, hvordan hovedpersonen handler fra første trin til sidste trin på praktiktrappen.

Herefter samles klassen igen, og vejlederen tegner en trappe per gruppe på tavlen.

På skift fremlægger grupperne deres 2. trin, herefter deres 3. og så fremdeles.

De enkelte trappetrin begrundes undervejs, og vejlederen udfordrer med spørgsmål:

- Hvorfor gør X sådan...?
- Hvorfor er det en god idé, at X gør ...?
- Kunne X gøre noget andet?
- Hvad tænker arbejdsgiver, da X dukker op?
- Hvordan fik X modet eller ideen til at ...?
- Hvor kan X få hjælp?

Herefter sidder eleverne hver for sig og udfylder deres egen praktiktrappe for, hvordan de selv vil gøre, når de skal søge praktikplads.

Så fremlægger de deres strategi for sidemanden eller klassen. Det giver eleverne mulighed for at dele erfaringer og lade sig inspirere af hinanden.

Jobsamtale-rollespil

Sæt en stol per elev i klassen i en stor cirkel. Placer et lille bord og to stole i midten.

Klassen får nu at vide, at de skal lave et rollespil om at gå til jobsamtale.

Tag en snak med klassen, hvor eleverne kommer med deres bud på, hvordan de kan/ikke kan opføre sig til en jobsamtale.

Stil uddybende spørgsmål:

- Hvordan kommer du ind ad døren (giver man hånd, smiler osv.)?
- Hvad er godt at sige, hvis du bliver spurgt: "Fortæl os, hvorfor du søger job her?"
- Hvordan forbereder du dig på en jobsamtale?

En elev melder sig nu i rollen som chef f.eks. i et supermarked, på et dagblad, i en fritidsordning eller i andre brancher, som eleverne har et godt kendskab til.

En anden melder sig i rollen som ansøger.

Chefen tager plads ved bordet i midten, og ansøgeren sendes uden for døren.

- Klassen laver en kort brainstorming på gode spørgsmål til en jobsamtale. Chefen eller vejlederen noterer spørgsmålene undervejs, så chefen kan læne sig op ad dem under selve jobsamtalen. Alternativt kan vejlederen forberede en række spørgsmål, som chefen kan bruge.
- Vejleder lukker nu ansøgeren ind, og chefen tager imod.
- Chefen indleder med et spørgsmål, og ansøgeren svarer så godt, som ansøgeren kan. Øvelsen fortsætter på denne måde.
- Går ansøgeren eller chefen i stå undervejs, kan han eller hun bede om timeout, hvor han/hun får gode råd til flere spørgsmål eller svar.
- Jobsamtalen slutter, når chefen siger: "Jobbet er dit".
- Øvelsen afsluttes med, at ansøgeren får positiv feedback fra eleverne: De skal komme med eksempler på, hvornår ansøgeren klarede sig godt, sagde noget inspirerende, klogt osv.

Det er forbudt at komme med negativ feedback. Vejleder supplerer med positiv feedback. Gentag eventuelt øvelsen med nye skuespillere og en anden arbejdsplads.

■

I kapitel 6 kan du læse om:

- Hvordan billeder og rekvisitter fremmer de fleste unges aktive deltagelse i samtalen, uanset hvilke sproglige forudsætninger de har.
- Hvordan rekvisitter kan være et effektivt virkemiddel til at overkomme forståelsesbarrierer, så både den unge og forældrene får bedre forudsætninger for at forstå nye og fremmede begreber.
- Hvordan du kan spore dig ind på, hvilken viden den unge har om uddannelse og erhverv, som du kan bygge videre på i vejledningen.

REKVISITTER I VEJLEDNINGEN

Tag højde for sproglige forudsætninger

Bruger du billeder, legoklodser og andre rekvisitter i din vejledning, kan du forklare svære begreber for unge og forældre med begrænset forudsætning for at forstå dansk. På den måde kan du sikre, at alle unge og forældre kan få viden om uddannelsessystemet.

Billeder og rekvisitter kan bruges som en knagerække til at hænge ny viden om det danske uddannelsessystem og arbejdsmarked op på:

Det er grundlæggende i vejledningen, at vejlederen finder frem til et fælles terræn, som vejlederen og den unge kan tale ud fra. Her kan billederne give den unge flere muligheder for at udtrykke sine ønsker for fremtiden – for tankerne har den unge, selv om han eller hun ikke mestrer vejledningsfaglige udtryk som ”at vælge studieretning” og ”indgange på teknisk skole”.

Både i den individuelle vejledning, i gruppevejledningen og i forældresamarbejdet er rekvisitter et effektivt virkemiddel til at overkomme forståelsesbarrierer, så både den unge og forældrene får bedre forudsætninger for at forstå nye og fremmede begreber. Hvis formidlingssproget udelukkende er verbalt med mange fagudtryk, kan du som vejleder ubevidst begrænse den unges udbytte af vejledningen.

Det bliver lettere at huske og forstå de begreber, der knytter sig til uddannelsessystemet, hvis der arbejdes løbende med at knytte begreberne an til billeder eller til en viden, den unge har i forvejen. Derfor er det også vigtigt, at man arbejder med at variere og supplere præsentationsformer, når man taler uddannelse med unge og forældre med begrænset forudsætning for at forstå dansk.

I vejledningssamtalen bliver den unge også mere tryk, når han eller hun får en klarere forståelse af, hvad vejlederen taler om. Det giver den unge og vejlederen mulighed for at undgå begrebsforvirring og forståelsesforvirring, så de kan nå længere og reflektere bedre sammen om den unges uddannelsesmuligheder.

På næste side forklarer UU-vejleder Vibeke Lindegaard fra UU Odense, hvordan hun anvender rekvisitter i sin vejledning, f.eks. når hun vejleder unge, der er kommet til Danmark for nylig, og som har et begrænset dansk sprog. Hun lægger også vægt på, at hendes vejledning tager udgangspunkt i den viden og i de ressourcer, som den unge kommer med og bygger videre på dem. ■

UU ODENSE

Legoklodser og fotos giver indsigt

Legoklodser og fotografier – det er to redskaber, som en vejleder i UU Odense bruger til at anskueliggøre begreber og processer i uddannelsessystemet, når hun vejleder tosprogede unge og forældre med begrænset kendskab til det danske arbejdsmarked og uddannelsessystem.

– Når jeg bruger billeder, kan jeg kommunikere på en måde, der ikke efterlader den unge helt væltet omkring af nye og ukonkrete begreber, forklarer UU-vejleder Vibeke Lindegaard fra UU Odense.

Mange af de unge Vibeke Lindegaard møder både i grundskolevejledningen og ungevejledningen er tosprogede. Hun er også vejleder for sent ankomne i landet, der taler meget lidt dansk.

– Det er ikke altid nok at bruge tolk: Der finder ikke altid læring sted, hvis informationerne formidles via en anden stemme. Blandt andet fordi begreberne ikke findes på det andet sprog og er svære at oversætte. Derfor har de unge ikke nogen knagerække at hænge dem op på. Min opgave er i de tilfælde at opbygge et stillads, så min vejledning bliver kommunikativ, siger hun.

Hun indleder med at spørge, om de har lyst til at fortælle lidt om, hvor de kommer fra. Hun spørger også til, hvilken uddannelse de har med sig, hvad deres familiebaggrund er, hvad deres forældre arbejdede med i hjemlandet. Videre spørger hun til netværk, og hvilke job og uddannelser de har kendskab til, både i hjemlandet og i Danmark. På den måde finder hun frem til nogle knager, hun kan gå ind og arbejde videre med at få hængt noget mere viden på.

Vibeke bruger fotografier, videoklip og billeder til at vise, hvad man laver i de forskellige erhverv i Danmark. Og ved hjælp af legoklodserne og andre rekvisitter forklarer hun, hvordan man kan opbygge sine faglige og sociale kompetencer, så man kan komme ind på den uddannelse, man drømmer om.

Ikke alle forstår f.eks., hvorfor det er nødvendigt at dygtiggøre sig inden for kemi og matematik, hvis man vil ind på medicinstudiet. Derfor er det vigtigt at kunne forklare den unge, hvorfor de kompetencer er nødvendige for at blive læge:

– Korthuset ramler, hvis den unge ikke kan se meningen med processen. Derfor bruger jeg legoklodser til at vise, at vejen til drømmeuddannelsen er en proces, der består af små bidder, som tilsammen kommer til at udgøre en helhed: ”Du skal arbejde med den her og den her kompetence, så du får styr på husets fundament, og så kan du bygge den her og den her kvalifikation ovenpå. Så har du gode muligheder for at bygge huset færdigt og komme ind på din drømmeuddannelse, forklarer Vibeke. ■

“ Billeder og rekvisitter fremmer de fleste unges aktive deltagelse i samtalen, uanset hvilke sproglige forudsætninger de har.”

Gode råd fra Vibeke Lindegaard

- Pas på med for mange fagudtryk og med kun at formidle verbalt – det kan begrænse den unges udbytte af vejledningen.
- Brug fotografier fra arbejdspladser til at anskueliggøre, hvad man laver i de forskellige erhverv på det danske arbejdsmarked. Måske kender den unge en masse job og uddannelser hjemmefra, men mange af de sent ankomne unge har ikke et præcist begreb om, hvad en dansk pædagog eller smed laver. Og på grund af deres begrænsede dansk har de begrænset adgang til at tilegne sig ny viden om de forskellige muligheder. Derfor er billederne en effektiv hjælp.
- Brug legoklodser til at visualisere og begrunde de skridt på vejen, som er nødvendige for at nå målet. Det øger den unges motivation for at arbejde med sig selv og sine faglige kvalifikationer. Vurder dog, om brugen af legoklodser vil have den ønskede effekt. Nogle unge kan måske føle, at der tales ned til dem, hvis der bruges legoklodser, som de anser som legetøj.
- Brug tid på at spore dig ind på, hvilken viden den unge har, som du kan bygge videre på i vejledningen. Lav f.eks. en uformel forundersøgelse som en god start på et vejledningsforløb af unge med begrænset kendskab til det danske sprog og samfund.

KOM GODT I GANG

Vibeke fra UU Odense bruger fotografier i sin vejledning.
Du kan f.eks. inddrage billeder i din vejledning sådan her:

Billedmappe

Lav din egen billedmappe med billeder af erhverv. Klip f.eks. fotos ud af informationsmaterialer fra uddannelsessteder, eller gå ind på multimedieklip på Office Online og find billeder og illustrationer af erhverv. Det er helt op til dig, hvor du finder dem. Du skal bare sørge for, at der er et bredt udsnit af forskellige erhverv.

Når du taler med en ung, kan du bruge mappen til at tale om de erhverv, den unge synes er spændende.

Fotosafari

Lad de unge gå på fotosafari. Bed dem om at tage billeder af erhverv, de synes er spændende. De kan enten aftale besøg på virksomhederne, eller de kan selv opstille billeder, der illustrerer erhverv. Lad eventuelt de unge arbejde i grupper om opgaven.

Inden de unge går i gang, kan det være en god idé at tale med dem om, hvad der er vigtigt at vide om et erhverv. Skriv op på tavlen, og bed eleverne om at skrive det ned.

Når de unge skal ud og tage billeder, skal de tage udgangspunkt i noterne.

Når de kommer hjem med deres billeder, skal de lave en fotoudstilling, der viser, hvad erhvervet går ud på. Brug udstillingen i forbindelse med vejledningssamtalerne eller lav en udstilling, hvor eleverne eller de unge fremlægger for hinanden.

Hvilke erhverv kender du?

Bed eleverne om at finde billeder af erhverv, de kender. Medbring materialer fra uddannelsesinstitutioner og blade, aviser osv. Er der begrænset tid til opgaven, kan du evt. medbringe din egen billedmappe (se foregående side).

Når eleverne har fundet deres billeder, skal de kategorisere dem i grupperne: Ingen uddannelse, erhvervsuddannelse og videregående uddannelse.

De kan f.eks. gøre det ved at dele tavlen op i tre grupper. Billederne kan hænges op

Tag en snak om forskellen på de tre grupper og hvilke krav, der stilles, for at man kan tage de forskellige typer uddannelse.

Vær opmærksom på, at eleverne ikke kommer til at forherlige de videregående uddannelser.

LÆS MERE:

- Fastholdelseskaravanen og Brug for alle unge har udviklet 'JUMP – spring ud i dialog om job, uddannelse og medborgerskab', som er et billedbaseret dialogværktøj. Formålet med dialogværktøjet er, at eleverne gennem dialog med andre elever kan nuancere holdninger, udfordre forståelser og skabe ny erkendelse om emner som job, uddannelse og medborgerskab.

Læs mere på www.fastholdelseskaravanen.dk/JUMP

- På ug.dk kan du finde mange inspirationsværktøjer, der kan understøtte processen med at finde uddannelse og erhverv.

Læs mere på www.ug.dk/FlereOmraader/inspiration

I kapitel 7 kan du læse om:

- Hvordan du som vejleder kan være med til udvikle et fælles, ressourceorienteret blik.
- Hvordan du i vejledningssamtaler kan opmuntre den unge til at reflektere over og fortælle om situationer og relationer, hvor den unge oplever at han eller hun trives.
- Hvordan du kan støtte op om unge, der har behov for særlige indsatser, så de får et godt fagligt og socialt udbytte af grundskolen samt en uddannelsesplan, der kan bringe dem videre i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet.

LØSNINGSFOKUSERET DIALOGVÆRKTØJ

Elevens syn på sin faglige udvikling og trivsel

Dialogværktøjet gør vejledningssamtalen ressourceorienteret, anerkendende og motive- rende. Værktøjets elevspørgsmål opmuntrer den unge til at reflektere over og fortælle om situationer og relationer, hvor den unge oplever, at han eller hun trives, udvikler sig og er i stand til at overvinde vanskeligheder.

Dialogværktøjet er et løsningsfokuseret og anerkendende redskab i vejledningen af unge, når der er udfordringer eller bekymringer om deres faglige udvikling og trivsel:

Unge viden om deres egne kompetencer og styrker og deres erfaringer med, hvad der er dem til hjælp, når noget er svært – det kan være en tavs viden, som både de unge og vejlederne kan bruge mere aktivt, hvis de unge inviteres til at sætte ord på deres erfaringer.

F.eks. ved hjælp af dialogværktøjet: Erfaringen viser, at samtaler og andre vejledningsaktiviteter med afsæt i dialogværktøjet åbner op for et mere ressourceorienteret syn på, hvad de unge mestrer, og hvad der er en god støtte.

I dette kapitel bringer vi dialogværktøjets elevspørgsmål. Ved hjælp af spørgsmålene bliver den unge og vejlederen mere klar på, hvad den unge mestrer, og hvordan lærere og andre i den unges liv i forvejen bidrager positivt til den unges faglige udvikling og trivsel. Det er ud fra den løsningsfokuserede tilgang, hvor devisen er, at det, der allerede virker på problemet, er noget man nemt kan gøre mere af! Den løsningsfokuserede tilgang går ud på at opdage og i højere grad gøre brug af allerede eksisterende ressourcer og færdigheder. Hvad der virker på problemet er en viden, som kan ligge hos den unge. Inddrag derfor den unges erfaringer og bliv sammen klogere på løsningen.

Dialogværktøjet er en del af Signs of Safety-metoden – en metode, som stiller sig på skuldrene af løsningsfokuserede og systemiske metoder som f.eks. Appreciative Inquiry.

Signs of Safety er videreudviklet til brug i UU-vejledningen af elever i målgruppen for en særlig målrettet, differentieret indsats. UU Københavns tværfaglige metodeudviklingsprojekt Tidlig identifikation og indsats har stået for udviklingen af metoden i samarbejde med konsulent Lester Johannessen-Henry fra Appreciate⁶.

I projektet har man udviklet og afprøvet værktøjer, der sætter fokus på grundskoleelevers faglige udvikling og trivsel set i lyset af de relationer og de sammenhænge i hverdagen, som eleverne indgår i. Målet er at støtte op om unge, der har behov for særlige indsatser, så de får et godt fagligt og socialt udbytte af grundskolen samt en uddannelsesplan, der kan bringe dem videre i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet. ■

LÆS MERE

- www.uu.kk.dk, søg under Projekter/Tidlig identifikation.
- www.appreciate.dk
- Dall, Mads Ole og Hansen, Solveig (red.): *Slip anerkendelsen løs!*, Frydenlund, 2001.

6. www.appreciate.dk

UU KØBENHAVN

Fokus på elevens oplevelse

UU København bruger dialogværktøjet til at invitere elever til at reflektere over og fortælle om situationer, hvor de oplever, at de trives og er i stand til at overvinde vanskeligheder. Både i timerne, i frikvartererne og i fritiden.

De ressourcer, eleverne selv oplever, at de har, tænker vejledere og lærere ind i planlægningen af særlige, målrettede og differentierede indsatser. Erfaringen er også, at når elev og vejleder arbejder med værktøjet, så virker refleksionen og det positive møde som indsats i sig selv – en indsats som eleven er medskabende af, og som gør alle involverede klogere på løsningerne.

Når mange voksne samles omkring en problemstilling i en elevs liv, kan elevens stemme nemt blive glemt. Dialogværktøjet sikrer, at eleven får mulighed for at fremlægge sit eget perspektiv på sin faglige udvikling og trivsel. Det giver skole, forældre og samarbejdspartnere et helhedsbillede af elevens situation. Det er udtryk for en anerkendende tilgang til den viden og de oplevelser, som eleven har.

– Elevernes eget kendskab til deres kompetencer og ressourcer kan være en tavs viden, som både eleverne selv og de voksne omkring dem kan bruge mere aktivt, når eleverne får hjælp til at sætte ord på, forklarer projektleder Anita Kedia.

– Det handler om at dele den definitionsmagt, som traditionelt har ligget hos de professionelle eksperter. Når vi bruger dialogværktøjet i samarbejdet med de unge og deres forældre, så deler vi magten til at definere behov, ressourcer og indsatser: De unges viden er værdifuld, og vi kan faktisk ikke undvære den.

Hun understreger, at selvom elevspørgsmålene afdækker, hvad der går godt, så er formålet med dem ikke at bagatellisere problemerne. Eleverne skal også have mulighed for at tale om de ting, som frustrerer dem, som de synes er svære og som bekymrer dem:

– Det er en stor hjælp at blive lyttet til og føle sig rummet, når det handler om det svære. Samtidig er det også en lejlighed til at reflektere over eksisterende færdigheder og ressourcer. Det giver håb at blive mere bevidst om, hvad der allerede virker på de vanskeligheder, man befinder sig i. Både det man selv mestrer, og det som de mennesker, man har omkring sig, bidrager med. Dialogværktøjet giver alle en viden om, hvad eleven er glad for og trives med, og så forstærker man det ved at give mere af det. Det giver energi og indgyder mod, at vi som professionelle ikke bare kortlægger mangler og problemer, men at vi lærer, hvordan vi kan tackle situationen ved at se på, hvad der rent faktisk fungerer både i og uden for skolen. Vi bliver klogere på de unge, men vi bliver også klogere på skolen og UU-vejledningen. ■

FAKTA

Appreciative Inquiry (AI) er oprindeligt udviklet af David Cooperrider som en strategi i organisationsudvikling. Tanken er, at vi skal fokusere på det, vi gerne vil have mere af ved metodisk at fremhæve historier, fortællinger og erfaringer på noget, der lykkes og giver energi frem for på det, der ikke virker, og som vi ikke ønsker. [A-Å]

Signs of Safety er en løsningsfokuseret metode, der er tilpasset teammedarbejdernes myndighedsrolle og forpligtelse til at udrede bekymringer. Man kan bruge Signs of Safety til at graduere sin bekymring ved at beskrive de positive ting, som allerede sker, og som gør problemerne mindre. [A-Å]

“ *Dialogværktøjet vækker visioner, gåpåmod og handlekraft hos skole, hos forældre og hos eleven selv.* ”

Gode råd fra Anita Kedia

- **Hav fokus på undtagelser og færdigheder.** Vær opmærksom på, at selvom et fokus på ressourcer gør elevens styrker og muligheder synlige, får du ikke dermed automatisk svar på, hvordan ressourcer fra ét område af elevens liv, f.eks. elevens fritidsliv, kan aktiveres på et andet område, f.eks. i en undervisningssituation i skolen. Læg mærke til, hvornår det konkrete problem er mindre eller slet ikke opstår. Undersøg, hvad der får det til at ske. Undtagelserne er udtryk for færdigheder!
- **Du kan som vejleder være med til udvikle et fælles, ressourceorienteret blik.** Bringer du viden om de enkelte unges ressourcer videre til lærere og samarbejdspartnere (med elevens/forældrenes samtykke), kan I i fællesskab udvikle et mere ressourceorienteret syn på situationen, som kan højne kvaliteten af de indsatser, I sætter i værk.
- **Fokus på inklusion.** Planlæg i videst mulig udstrækning indsatser i et inklusionsperspektiv: Ret indsatser mod samspillet mellem de unges behov, læringsmiljøet og klassens sociale fællesskab.
- **Forebyg med fokus på muligheder.** Ved forebyggende indsatser, hvor man søger at afdække vanskeligheder tidligt i bekymringen, er det vigtigt at huske, at fokus på den unges muligheder og potentialer er selve forudsætningen for indsatsen. Man skal møde de unge med positive forventninger til deres faglige og personlige udviklingsmuligheder.
- **Opfat adfærd som handlekompetence.** Opfat altid de unges adfærd som kommunikation og handlekompetence. F.eks. til at håndtere svære situationer og vilkår, også selvom deres adfærd har en synlig uhensigtsmæssig effekt. Vær også opmærksom på elever, der udviser en adfærd, der er mere stille og uforstyrrende.

KOM GODT I GANG

Elevspørgsmål

Spørgsmålene i dialogværktøjet kan bruges som inspiration til gruppeøvelser, samtaler og temaforløb med eleverne: Spørgsmålene er med til at skabe et anerkendende, løsningsfokuseret rum, hvor eleverne kan give udtryk for deres oplevelser af hverdagen.

HVORDAN KAN ELEVSPØRGSMÅLENE ANVENDES?

I kan lade jer inspirere af spørgsmålene i individuelle samtaler og gruppesamtaler med elever, i opgaver hvor eleverne udtrykker sig skriftligt eller i aktiviteter i klassen, som arrangeres af lærere, UU-vejleder og andre ressourcpersoner. Giv eleverne tid til at udtrykke sig, og støt eleverne i at blive ved med at fortælle.

Med elevernes/forældrenes samtykke kan elevernes udsagn indgå i klassekonferencer og tværfaglige møder, skole-hjemsamtaler og netværksmøder.

FALDGRUBER

Man kan være for ivrig og begynde at spørge til undtagelserne for hurtigt. Det er vigtigt at give eleven plads til at tale ud om bekymringen og at give sig selv tid til at lytte. Spørg ind til bekymringen undervejs og hjælp eleven til at blive konkret omkring hvornår, hvor tit og med hvem problemet opstår.

Hvis eleven har svært ved at svare på spørgsmålene om, hvornår der er noget, der fungerer godt: Bed eleven om at forestille sig, at situationen er blevet bedre; at problemet er løst. Hvad har været til hjælp på vejen? Hvem har været til hjælp? Hvad har eleven gjort? Hvad har læreren/far/mor set, som har været til hjælp? Hvad har kammeraterne lagt mærke til?

Spørgsmålene er ikke et redskab til at ansvarliggøre eleverne og få dem til at samarbejde om at løse vanskelighederne: Eleverne vil gerne tage ansvar og handle, når de kan se vejen for sig, og når de bliver mødt med voksne, som ser deres kompetencer, udviser høje forventninger og tror på dem.

FORDELE

Elever med behov for særlige indsatser er ofte vant til at høre om, hvad de ikke kan, og hvad de må blive bedre til. De lærer selv at se og tale om, hvad de mangler. Derfor er det en øjenåbner og en positiv oplevelse at rette opmærksomheden mod, hvad de kan, og hvad der fungerer. Alle involverede – eleven, lærerne, familien osv. – får øje på eksisterende ressourcer og ser, hvordan de bidrager til en positiv udvikling.

Spørgsmålene

- Hvad motiverer dig?
- Hvad oplever du som en god støtte, når en opgave er svær at løse?
- Hvornår går det godt med at koncentrere sig?
- Hvornår går det godt med at få lavet lektier?
- Hvornår gider du godt komme i skole?
- Hvornår er det sjovt at gå i skole?
- Hvad synes du selv, at du er god til? (Fokusér bredere end det faglige).
- Hvad synes de andre, at du er god til? (Fokusér bredere end det faglige).
- Fortæl om nogle gode oplevelser, du kan huske fra timerne.
- Fortæl om nogle gode oplevelser, du kan huske fra din fritid/skoleferier.
- Hvilke sprog taler du?
- Hvad er du stolt af?
- Hvad er du glad for i dine relationer med lærerne? Med kammeraterne?
- Er der nogen i klassen/på skolen, som du kunne tænke dig at blive ven med?
- Hvordan kunne I blive venner?
- Hvem arbejder du godt sammen med?
- Hvad sker der, når I arbejder sammen?
- Hvordan er et godt frikvarter for dig?
- Er der noget, du kunne tænke dig at gå til i din fritid?
- Hvad kunne gøre, at det blev muligt?
- Hvem er god at snakke med, hvis du er bekymret eller ked af det?
- Hvem kender du, som er god at snakke med om din fremtid?
- Er der noget, du kunne tænke dig, at man vidste om dig i skolen?
- Hvad vil du gerne have, at andre lægger mærke til ved dig/ved det, du gør?

TAK TIL

UU Tårnby

Saltværksvej 191
2770 Kastrup
Tlf.: 32 52 52 74
www.uutaarnby.dk

UU Aarhus-Samsø

Værkmestergade 15
8000 Aarhus C
Tlf.: 89 40 59 75
www.uu-aarhus.dk

UU Odense og Omegn

Ørbækvej 100
5220 Odense SØ
Tlf.: 65 51 51 20
www.uuo.dk

UU København

Korsgade 30
2200 København N
Tlf.: 39 20 75 00
www.uu.kk.dk

Henrik Mosbæk

Konsulent
Fastholdelseskaravanen
www.fastholdelseskaravanen.dk

MINISTERIET FOR FLYGTNINGE
INDVANDRERE OG INTEGRATION

UNDERSVNINGSS
MINISTERIET

DEN EUROPÆISKE UNION

Den Europæiske Socialfond

Vi investerer i din fremtid

Tosprogs-
Taskforce